

SZÖGI LÁSZLÓ

c. egyetemi tanár

MTA-ELTE Egyetemtörténeti Kutatócsoport

dr.szogi.laszlo@gmail.com

BÚCSÚ LADÁNYI ANDORTÓL

Ladányi Andor a 20. századi magyar felsőoktatás történetének egyik legtekintélyesebb, legismertebb és legalaposabb kutatója volt. Jelentős szerepe volt a korábban elhanyagolt kutatási terület előtérbe kerülésében, a II. világháború előtti és utáni magyar felsőoktatás fejlődésének alaposabb megismerésében. Személyes tekintélyével hozzájárult több felsőoktatási intézmény levéltárának létrejöttéhez. Munkássága megkerülhetetlen a korszak művelődéstörténetével foglalkozók számára.

Kulcsszavak: egyetemtörténet, Magyarország, 20. század, Ladányi Andor

FAREWELL TO ANDOR LADÁNYI. Andor Ladányi was one of the most respected, well-known and thorough researchers of the history of Hungarian higher education in the 20th century. He played a significant role in bringing a previously neglected field of research to the forefront, and in providing a more thorough understanding of the development of Hungarian higher education before and after World War II. His personal authority contributed to the establishment of the archives of several higher education institutions. His work is indispensable for those concerned with the cultural history of the period.

Keywords: university history, Hungary, 20th century, Andor Ladányi

Ladányi Andor egyetemtörténész, oktatáskutató 2021. április 26-án, életének 93. évében elhunyt. Budapesten született 1928-ban. Ő is a „fényes szelek” nemzedékéhez tartozott, azokhoz, akik 1945 után egy szebb és jobb világot akartak felépíteni. Iskolai tanulmányait a Madách Imre Gimnáziumban végezte. A háborút Budapesten és környékén élte át. Még nem volt 16 éves, amikor 1944 júniusában szüleivel egy svájci védett házba költözött. 1944. szeptember végétől több helyszínen volt munkaszolgálatos, végül 1945 elején, gyalogmenet közben tudott megszökni, és sikerült visszajutnia a védett házba.

A háború után, 1947-ben történelem szakos hallgató lett az ELTE Bölcsészettudományi Karán, itt szerzett diplomát. 1951 és 1952 között az egyetem Történeti Intéze-

Beérkezett: 2021. 08. 15.

Közlésre elfogadva: 2021. 10. 15.

Copyright GERUNDIUM

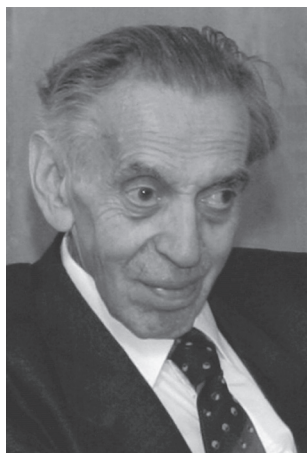
tében, ezután 1965-ig a Közoktatásügyi (később Felsőoktatási, Oktatásügyi, végül Művelődésügyi) Minisztériumban, majd 1965-től a Felsőoktatási Pedagógiai Kutatóközpontban, illetve az Oktatáskutató Intézetben dolgozott. Előbb a történettudományok kandidátusa, majd 1989-től doktora címet szerezte meg, és 1992-ben megkapta a Magyar Felsőoktatásért Emlékplakett kitüntetést.

Tevékenysége egy részét a felsőoktatás szervezése tette ki, de itt inkább a kiváló történészre, elsősorban egyetemtörténészre akarok emlékezni, akit én fél évszázada megismertem.

Fő kutatási területe a magyar felsőoktatás 20. századi története volt, de történészként más területek is érdekelték. A magyar felsőoktatás története akkor már évtizedek óta elhanyagolt területe volt a magyar történettudománynak, és éppen az 1970-es években kezdtek komolyabban foglalkozni a témával olyan tudósok, akik később meghatározói lettek e terület kutatásának. Ekkoriban jött létre az Akadémia égisze alatt a Felsőoktatástörténeti Munkabizottság, amelynek egykori tagjai közül immár talán én vagyok az utolsó tanú. Olyan személyek ültek ott, mint Antall József, Csizmadia Andor, Karasszon Dénes, Schulteisz Emil, Sinkovics István, Székely György, Walleshausen Gyula – bocsánat, de nem tudok mindenkit felsorolni – és természetesen Ladányi Andor, aki az egyik motorja volt ennek a kezdeményezésnek. Immár Ő is ott van az égi konferenciateremben, azok között, akikre mindig tisztelettel fogunk emlékezni. Elmondhatjuk, hogy kezdeményezései nem voltak hiábavalók. Legalább 20 hazai egyetemen mentettük meg részben az Ő segítségével azokat a dokumentumokat, amelyek nélkül nem lehetett volna feltárni a magyar felsőfokú képzés történetét. Egy új nemzedék az MTA Egyetemtörténeti Albizottságában viszi tovább azt a munkát, amit az Ő generációja kezdett el.

1965-ben került a Felsőoktatási Pedagógiai Kutatóközpontba, majd az Oktatáskutató Intézetbe, ahol egyetemtörténeti munkássága kiteljesedett. Itt írta meg máig alapvető munkáját a magyarországi felsőoktatás 19. század végi és 20. század eleji történetéről, olyan alaposággal, ami máig példamutató. Ez a munka lett a nyitánya annak a sorozatnak, amit *Felsőoktatástörténeti kiadványok* címmel gondozott, és 1988-ig kilenc kötetet jelentetett meg. Volt ebben bibliográfia, monográfia és nagyon értékes forráskiadványok, amiket bizony még mindig nem folytattunk, pedig buzdított rá. Napjainkban azért egy hasonló című új sorozatban próbáljuk folytatni azt a munkát, amit Ő megkezdett.

Közben maradt ideje intézménytörténeti munkák írására. Együtt dolgoztunk a Műegyetem, majd az ELTE jubileumi történetének megírásán, és eközben megismertem pontosságát és lelkiismeretes kutatási módszerét. Emlékszem, minden leírt adatnak a legalaposabban nézett utána, és megkövetelte a legpontosabb levéltári jelzetek megadását, mert – mint mondta – anélkül nem hiteles a történész. Idősebb korában is lelkesen folytatta egyetemtörténeti munkáját. Sokat foglalkozott az egyetemi ifjúsági mozgalmakkal, majd még 1986-ban megírta az 1949–1958 közötti felsőoktatási politikáról szóló kismonográfiáját, ami azért érdekes, mert e korszaknak Ő személyes részese

és alakítója volt, így akár emlékiratnak is felfogható. Kiemelkedő jelentőségűnek tartom a 2000-es évek elején megjelent két hasonló kismonográfiát a két világháború közötti Magyarország felsőoktatás-politikájáról. Ezen munkákkal kifejezett hiányt pótol, különösen az 1930-as, 1940-es évek egyetempolitikájának megrajzolásával, mert addig ezt a korszakot az egyetemi oktatás szempontjából szinte senki sem vizsgálta.

Úgy gondolom, azonban a tudós mellett most az emberre is emlékezni kell. Arra az emberre, aki mindig segítette fiatalabb kollégáit, s örült, ha az egyetemtörténeti albizottságban látta, hogy mennyi ifjú kolléga és kolléganő kapott kedvet az egyetemtörténet kutatásához, és mindenkihez volt kedves szava és jó tanácsa, ami ráadásul igen hasznos is volt. Én személyesen tudom, hogy Ő járta ki régi egyetemi ismerőseinél, hogy támogassák különböző egyetemi levéltárak megalapítását.

Ladányi Andor emlékét megőrizzük, és munkáját folytatni fogjuk.